

3. Енциклопедія Сучасної України [Ел. ресурс]/ гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. – Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=26343

4. Къырымтатар эдебияты 8-инджи сыныф ичюн / А. Кокиева, Къ.У. Сялядинов, Г.А. Межмединова, А.М. Харахады. Симферополь : Кримське навчально-педагогика нешрияты, 2002. 232 с.

5. Куртнезир З. Къырымтатар эдиллери. Омюр ве яратыджылыкълар акъкъында къыскъа малюматлар. Акъмесджит : «Таврия» нешрияты, 2000. 224 с.

6. *Фазылов Р.* Къырымтатар эдебиятынынъ тарихы. Къыскъа бир назар / Р. Фазылов, С. Нагаев. Симферополь : Къырым девлет окъув-педагогика нешрияты, 2001. 640 с.

7. Юнусова Л.С. Крымскотатарская литература. Симферополь : Доля, 2000. 349 с.

Дейкун П. В.

викладач іноземної мови

Відокремленого структурного підрозділу

«Ніжинський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

ТРУДНОЩІ ПІД ЧАС УСНОГО СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ГРАМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ

У сучасному суспільстві важко переоцінити роль перекладу, що уможливорює порозуміння між представниками різних культур та світоглядів. Тлумачення поділяємо на два основних типи: усний і письмовий [1, с. 123]. У суспільно-політичній сфері до синхронного перекладу як підтипу усного вдаються в разі проведення міжнародних конференцій, перемовин або ж значущих політичних зустрічей [1, с. 127].

Синхронний переклад – це вид усного перекладу, котрий здійснюють одночасно зі сприйняттям на слух усного повідомлення вихідною мовою, і в ході якого переробляють інформацію обмеженого обсягу.

Зародження і становлення усного синхронного перекладу відбулося у 20-х роках ХХ ст. внаслідок його запровадження на засіданнях ООН. Згодом синхронний переклад став незамінною складовою Нюрнберзького процесу 1945-1946 рр., де перекладали англійською, німецькою, російською та французькою мовами [4, с. 45-48].

Синхронний переклад виконують в умовах так званої психофізіологічної аномалії: тлумач-синхроніст має одночасно слухати, розуміти та негайно ж відтворювати новий текст рідною мовою [1, с. 104-106]. Практика синхронного перекладу загалом показує, що цей підвид має певну лінгвістично-граматичну специфіку, котру й пропонуємо розглянути далі в цій статті.

Лінгвістична компресія тексту – це специфічне лінгвістичне явище, яке передбачає скорочення деякої частини ТП без істотного збитку для його змісту. Слова та граматичні конструкції української мови дещо довші (на 8-10%) від тих самих одиниць англійської мови [5, с. 87]. До того ж, не всі терміни англійської мови мають еквівалент розміром в одну лінгвістичну одиницю. Тож деякі слова необхідно перекладати словосполученням, іноді потрібно вводити додаткові слова, або ж навіть підрядні речення, приміром, *video-gain* – регулювання яскравості оцінок від відбитих сигналів; *T – antenna* – T-подібна антена [3, с. 77].

Лексична неперекладність пов'язана з невідтворенням лексичного денотативного значення відповідної мовної змістової одиниці мови оригіналу засобами мови перекладу [2, с. 221-222].

Національні ідіоми, прислів'я, приказки національних мов, значення яких не можна відтворити на тому самому лексичному рівні й схожими засобами образності мови що й оригінал, слід передавати описово, пор.: *to sham Abraham* – прикидатися хворим; *Tommy Atkins* – англійський солдат; *to carry coals to Newcastle* – возити / носити воду в річку / море. За таким принципом варто відтворювати й українські ідіоми: *Товчеться як Марко в неклі* – *smb. is restless*; *некту паку* – *feel ashamed of smth.*; *де Макар телят не пас* – *to send to the world's end* [2, с. 229-232].

У синхронному перекладі частовживаними є також **реалії суспільно-політичного життя** – слова, котрі номінують національно-специфічні ознаки суспільного життя і побуту [4, с. 125]. Якщо реалія не стала інтернаціоналізмом, як-от англ. *lord, lady, mister, ser, джентльмен*, або укр. *гривня, жупан, степ*, то значення таких реалій слід перекладати описово: *porridge – вівсяна каша; haggis (шотл.) Gégic – зварений в овечому жирі овечий або телячий кендюх*.

В усному перекладі найчастіше послуговуються **перекодуванням (транскодуванням)**, котре є найпростішим способом відтворення форми та значення специфічних мовних одиниць МО засобами МП. Спосіб перекодування має два види: **транслітерацію** – збереження буквеної і звукової структури мовної одиниці мови джерела в мові перекладу (*Alfred – Альфред; revolver – револьвер; Полтава – Poltava*) і транскрибування – передача вимови, яка не збігається з написанням (*Highdown Hill – Гайдаун Гілл, Eugene – Юджин*) [2, с. 243-246].

Українські реалії слід відтворювати за аналогічною схемою, тобто описово, що дозволяє заощадити час, пор.: *zatirka – zatirka – small dough bits boiled in salt water or milk; кутя – kutya – boiled peeled wheat or barley mixed with ground poppy seeds and honey bits of nuts and raisins* [2, с. 248-249].

Граматичні безеквівалентні мовні одиниці – граматичні явища, що не мають відповідників у мові перекладу, тому для відтворення їхнього змісту використовують нульовий, наближений, а також трансформаційний переклади.

Нульовий переклад – відмова від перекладу значення граматичної одиниці внаслідок її надмірності, напр.: *By that time he had already left the country. – На той час він вже поїхав з України* [5, с. 51-52].

За приклад може правити вжиток модального дієслова *shall*, щоб показати обов'язковість дії підмета в теперішньому часі без уваги до його особи, пор.: *Each member of the general assembly shall have one vote. – Кожен член ООН має на Генеральній Асамблеї один голос*. Попри адекватний український переклад речення, відсутність у ньому еквівалента до слова *shall* видозмінює тлумачення, зокрема у вищевказаному реченні англійське дієслово *shall* передано особовим дієсловом *має*.

Наближений переклад – ужиток у перекладі граматичної одиниці мови перекладу, що частково відповідає безеквівалентній граматичній одиниці мови джерела в цьому контексті, пор.: «*Business being disposed of, Mr.Swiveller was inwardly reminded of its being high dinner time*» – «Коли з цією справою було покінчено, організм пана Свівелера нагадав йому, що давно вже час обідати» [5, с. 54-55].

Трансформаційний переклад – трансформування одиниць та структур мови джерела в одиниці та структури мови перекладу за допомогою перекладацьких трансформацій, пор.: *Presumably Egypt is the oldest highly advanced civilization and is often seen as a symbol for everything ancient and secret.* – *Єгипет є, як вважають, найдавнішою високорозвиненою цивілізацією й часто розглядається як символ всього давнього та таємничого* [5, с. 55-56].

Отже, вищевказаних лексичних та граматичних труднощів, які виникають під час синхронного тлумачення, можна уникнути вдаючись до описового тлумачення, лінгвістичної компресії тексту, транскодування, а також до нульового, наближеного і трансформаційного перекладів.

Список використаних джерел:

1. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Вінниця : Нова книга, 2008. 510 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга, 2000. 448 с.
3. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Київ : Ленвіт, 2006. 175 с.
4. Швейцер А. Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. Москва : Наука, 1988. 212 с.
5. Ширяев А. Ф. Пособие по синхронному переводу. Москва : Наука, 1982. 183 с.